

POES

Profiles of Occupational Engagement in people with Schizophrenia

Ulrika Bejerholm, PhD

Department of Health Sciences

Division of Occupational Therapy and Gerontology

Medical Faculty at Lund University Sweden

"יומן שימוש בזמן" הוא כלי מדידה שמספק הצצה לאורח החיים הממשי של האדם, עוזר להעריך מעורבות בעיסוקים ומשמש כנקודה התחלה מציאותית אודות עיסוקים כאשר מתכננים ועוקבים אחר תכנית ההתערבות, בקרב אנשים שמתמודדים עם סכיזופרניה (Bejerholm & Eklund, 2004; Bejerholm & Eklund, 2006b).

באמצעות "יומן שימוש בזמן" שמקיף גורמי סביבה, אדם ועיסוק, המטפל יכול בשיתוף עם הלקוחות להגיע לתובנות לגבי הגורמים המסייעים והגורמים המעכבים שביעות רצון לאורך היום (Backman, 2001). עם זאת, על מנת לעשות שימוש, ב"יומן שימוש בזמן" בתהליך ההערכה ולפרש את תוצאותיו, נדרש זמן רב והמסקנות שנובעות מהערכה מסוג זה, סביר שיהיו עשירות במידע עם הרבה שאלות פתוחות. יכול להיות קושי להסיק מסקנות לגבי המידע העשיר או לחלוק אותו עם עמיתים. כמו כן קיים סיכון שתהליכי איסוף המידע וההערכה שאינם ברורים יכולים להוביל לטיפול מעורפל.

ה- POES פותח על מנת לאסוף מידע ולהסיק מסקנות לגבי מעורבות בעיסוקים בקרב אנשים שמתמודדים עם סכיזופרניה. כלי זה נועד לספק למטפל מידע שיטתי לגבי הסטטוס של מעורבות בעיסוקים ואיזון בין עיסוקים יומיומיים (Bejerholm & Eklund, 2006a).

הסיבה לפיתוח כלי מדידה שספציפי ללקוח ולמחלה כמו ה- POES היא שהרבה מהשאלות בסולמות כלליים, יכולים להיות לא הולמים או לא רלוונטיים לקבוצה ספציפית זאת. כמו כן, לאנשים שמתמודדים עם סכיזופרניה יכול להיות קושי לסיים את הפרוטוקולים המובנים של המבחנים הסטנדרטיים. כך, פריטים רבים שמטרתם מדידה של ביצוע עיסוקי יכולים להיות לא ברי שימוש ולא לתרום לדבר, אלא יהוו גורם מפריע ומסיח לאנשים שמתמודדים עם סכיזופרניה.

הפריטים של ה- POES נבנו על בסיס מחקר בנוגע לחיים העיסוקיים של קבוצת אנשים שמתמודדים עם סכיזופרניה (Bejerholm, submitted; Bejerholm & Eklund, 2004; Bejerholm & Eklund, 2006b; Bejerholm,) שהפריטים יהיו רלוונטיים לקבוצה זו של האנשים וישימים בתחום של ריפוי בעיסוק פסיכוסוציאלי. (Hansson & Eklund, 2006; Eklund, Leufstadius & Bejerholm, submitted). מנקודת מבט זאת, סביר להניח

Profiles of Occupational Engagement in people with Schizophrenia

ה- POES יכול לעזור למרפאים בעיסוק להתכוונן למגוון גדול של היבטים שקשורים למעורבות בעיסוקים. שימוש בכלי יכול להבטיח שהיבטים אלו נלקחים בחשבון ולהבטיח שניתנת להם התייחסות הולמת, בתהליך הערכה מקיפה ולצרכי בניית תוכנית התערבות שתומכת בבריאות הנפש וברווחה אישית. ה- POES מורכב משלושה חלקים. חלק I מורכב מאיסוף מידע אודות מעורבות בעיסוקים בחיי יומיום באמצעות "יומן שימוש בזמן" - של 24 השעות הקודמות וראיון משלים לקבלת מידע. חלק II הוא ההערכה של המידע שנאסף בחלק I. חלק זה כולל תשעה פריטים, אשר ניתן לדרגם באמצעות סולם מ-1 עד 4. בעבודה הקלינית, נתונים של ה- POES יכולה להיות מוצגים כגרף, בדרך זו ניתן סיכום ויזואלי של המידע. סיכום זה הינו מועדף בכדי לאפשר פירוש משותף של הממצאים – על ידי המטפל והלקוח. במחקר הציון הכולל יכול לשמש לצורך מבחנים סטטיסטיים. טווח הציון הכולל של ה- POES יכול לנוע בין 9 ל-36 וניתן לחלק אותו ל- 3 קבוצות: רמה נמוכה של מעורבות בעיסוקים (9-18), רמה בינונית (19-27) ורמה גבוהה (28-36) (Bejerholm & Eklund, 2007). חלק III הינו הערכה של ניצול זמן ביחס לאיזון עיסוקים על פי 3 קטגוריות: מצב בו אדם נמצא בתת - עיסוק (under - occupied), בעיסוק - יתר (over - occupied) ובאיזון עיסוקים.

חלק I

יומן שימוש בזמן

ישנם יתרונות לשימוש ב"יומן שימוש בזמן" המתייחס ל- 24 השעות הקודמות, בשילוב עם ראיון משלים כאשר אדם מתמודד עם ליקויים סנסורים וקוגניטיביים שיכולים למנוע ממנו להשלים יומן בכוחות עצמו (Lawton, 1999). יתרה מכך, כאשר חולף זמן קצר בין הביצוע לבין התייעוד, רצף האירועים נוטה להיות טרי יותר בזיכרון (Bejerholm & Eklund, 2004), וכל נטייה לדיווח מוגזם לפעילויות שמקובלות יותר חברתית, סביר להניח תהיה מינימלית (Robinson, 1977).

החלק I, איסוף המידע, מערב את הלקוח ואת המרפאה בעיסוק. הלקוח מתבקש לספק תיאור של שימושו בזמן ב- 24 השעות הקודמות. מידע רב ככל שניתן צריך להיות ממולא על ידי הלקוח עצמו, כך שבשלב ההתחלתי היומן מועבר כשאלון למילוי עצמי. המטפל ממשיך לביצוע ראיון משלים שמהווה עזרה קוגניטיבית ומסייע ללקוח להיזכר בסדר הכרונולוגי של האירועים והחוויות המתקשרות אליהם. שאלות ההיזכרות בראיון צריכות לנבוע ממה שרשום או לא רשום ביומן. המטרה בשלב זה היא להשלים את היומן בהיקף המרבי האפשרי. המידה בה הלקוח מסוגל למלא את היומן באופן עצמאי, קובעת ומנחה את היקף ומידת העומק של הריאיון המשלים. כך, קיים שיתוף פעולה בין הלקוח והמרפאה

בתרגום ועריכה של גב' רוני אהרון ודרי' לנה ליפסקיה

POES, Ulrika Bejerholm

בעיסוק בנוגע להשלמת היומן. על מנת להעריך מעורבות בעיסוקים, יש לאסוף מספר יומנים של שימוש בזמן, עד שמושגת רוויה בנוגע למידע אודות אורח חייו הנוכחי של האדם.

גיליון היומן שמשמשים בו, כולל ארבע עמודות, עם שורות נפרדות שמייצגות מרווחים של שעה. ראה איור 1. בראש כל עמודה מופיעה שאלה. העמודה הראשונה מימין עוסקת במה הלקוח עשה, העיסוקים היומיומיים, העמודה השנייה מתמקדת בסביבה חברתית, העמודה השלישית מתייחסת לסביבה הגאוגרפית והעמודה הרביעית מיועדת לתיעוד החוויה ותובנות לגביה (איור 1).

מה עשית?	האם מישהו היה בסביבה באותה העת?	איפה היית באותה העת?	כיצד חווית את הפעילות?
תתעד/י את כל מה שעשית ותנסה/י לזכור ולרשום לאורך כמה זמן הפעילויות התבצעו.	תתעד/י האם היית עם מישהו או לא בזמן הפעילות.	תרשום/י את שם המקום והמיקום.	תתעד/י את החוויות האישיות שלך, תובנות והערות.
מרווחים של שעה			
↓			

איור 1: מבנה היסוד של "יומן שימוש בזמן" של 24 השעות הקודמות שבשימוש.

חלק II

מעורבות בעיסוקים

מושג העל אותו נועד ה- POES לבחון הוא מעורבות בעיסוקים. מעורבת בעיסוקים מומשגת כמאפיינים של אורח חיים. מעורבות בעיסוקים כוללת ביצוע עיסוקי, אשר משקף אינטראקציה דינאמית בין גורמי אדם, עיסוק וסביבה (Law et al., 1996). מעורבות בעיסוקים מתארת את המידה בה לאדם יש איזון בין פעילות למנוחה; מגוון וטווח של עיסוקים משמעותיים ושגרות; ויכולת להתנהל בחברה ולקיים אינטראקציה חברתית, תוך הנחה שמעורבות בעיסוקים מתקיימת לאורך זמן. יתרה מכך, מעורבות בעיסוקים כוללת פירוש והבנה שנובעים מההתנסות (Bejerholm & Eklund, 2006b), תהליך אשר יוצר את הבסיס למעורבות בעיסוקים מתמשכת ומחזורית, ותורם לשימור תחושת העצמי ורווחה אישית (Rebeiro & Cook, 1999).

חשוב לזהות פרופילים אישיים של מעורבות בעיסוקים ולבחון האם הדרך שבה אנשים מעורבים בעיסוקים היא מספקת, או מדוע ביצוע של העיסוקים בדרך מסוימת או במקום מסוים הינה משמעותית עבור אדם מסוים.

בתרגום ועריכה של גב' רוני אהרון ודרי' לנה ליפסקה

POES - הפריטים של ההערכה

לפריטים שמרכיבים את ה- POES יש מערכת יחסים מורכבת עם המושג מעורבות בעיסוקים וכל פריט מוסיף פיסת מידע חדשה לגבי הדרך שבה אנשים מעורבים בעיסוקים (Bejerholm & Eklund, 2006a).

הפריט קצב יומי של פעילות ומנוחה עוסק בתמונה הכללית של מעורבות בעיסוקים. פריט זה כולל כיצד פעילויות שקטות/מנוחה מחולקות לאורך היום ביחס להשתתפות פעילה יותר בעיסוקים. דירוג הקטגוריות נע מקצב יומי של פעילות שמאופיין על ידי נסיגה וחוסר מעורבות למעורבות מתמשכת בעיסוקים לאורך היום.

הפריט מקום מתייחס למיקום שבו הביצוע העיסוקי מתרחש ולהיקף בו האדם מבקר במקומות ועושה בהם שימוש. כמו כן הכלי מספק מידע בצורה כללית, אלו סוגי מקומות אלו. דירוג הקטגוריות נע בין העברת הזמן בעיקר במקום אחד להעברת הזמן במגוון מקומות והתנהלות ללא עכבות בקהילה.

הפריט מגוון וטווח של עיסוקים מבטא את סוגי העיסוקים שמתבצעים. דירוג הקטגוריות נע בין מגוון מצומצם של עיסוקים וטווח צר של פעילויות בתוך העיסוקים שמתבצעים לבין מגוון גדול של עיסוקים וטווח רחב של פעילויות בתוך העיסוקים שמתבצעים.

הפריט סביבה חברתית עוסק בעצם הקיום של סביבה חברתית וסוג הסביבה החברתית. דירוג הקטגוריות נע בין מבלה את רוב הזמן לבד, לבין מבלה את הזמן במגוון סביבות חברתיות ללא עכבות.

הפריט אינטראקציה חברתית מתייחס למידה שבה מתקיימים מגעים חברתיים ואינטראקציה חברתית. דירוג הקטגוריות נע בין תגובות מצומצמות למגעים חברתיים, שאותם לרוב יוזמים אחרים, לבין תגובות חברתיות נרחבות ושותפות עם אחרים ביחסים הדדיים.

הפריט פרשנות מתייחס לאופן שבו הלקוח מגיב לחוויה העיסוקית ומפרש אותה. הפריט עוסק בהזדהות של האדם עם העיסוק, זיהוי והבנת החוויה שהוא מעורר. דירוג הקטגוריות נע בין רמה נמוכה של זיהוי החוויה בעיסוקים ומתן פרשנות מצומצמת לבין פרשנות שהיא שוטפת, במהלכה החוויה העיסוקית מזוהה ומוגדרת לדקויותיה.

הפריט היקף העיסוקים המשמעותיים מייצג אלו עיסוקים יכולים לתרום להגברת תחושת משמעות או מטרה קיימים בכל קטגוריה מדורגת. דירוג הקטגוריות נע בין מעורבות בעיסוקים שבקושי יכולים להיות מזוהים כמשמעותיים לבין מעורבות במגוון עיסוקים משמעותיים.

הפריט שגרות מתייחס להיקף השגרות ומידת הארגון של העיסוקים. דירוג הקטגוריות נע בין מעט שגרות מאורגנות חוץ ממילוי צרכים מיידים (כגון רעב) לבין שגרה גמישה שמתקיימת גם כאשר ישנם שינויים סביבתיים ועיסוקיים.

הפריט יזימת ביצוע מתייחס לגורמים שמניעים ומעוררים ביצוע. דירוג הקטגוריות נע בין יוזמה שמונעת לרוב על ידי אחרים או על ידי צרכים מיידים עם מטרה קצרת טווח למעורבות שמתחילה עקב יוזמה והנעה פנימית אך גם עקב יוזמה שטמונה בתפקידים העיסוקיים.

חלק III

ההערכה של איזון עיסוקי היא הערכה משלימה למעורבות בעיסוקים. הערכה זו עוזרת למעריך לבחון האם הלקוח נמצא במצב עיסוקי אופטימלי בחייו, ללא קשר לסוג הפרופיל של מעורבות בעיסוקים של אותו אדם. נקודת המוצא היא שפרופיל מסוים של מעורבות בעיסוקים יכול להיות לא קשור לאיזון בריא באופן שיטתי. פרופיל של מעורבות בעיסוקים נמוכה לא אומר באופן אוטומטי שלאדם אין איזון עיסוקי. למעשה, זה יכול להיות איזון עיסוקי אופטימלי, ללקוח זה, בסיטואציה מסוימת בחייו. לכן, התערבות שעוסקת בשימוש בזמן ובעיסוקים לא תהיה נחוצה בשלב זה. יתרה מכך, איזון עיסוקי הינו מושג אינדיבידואלי מאוד וסביר שישתנה במהלך הזמן ובהקשרים עיסוקיים שונים.

ניתן לראות את הפגיעות יוצאת הדופן בקרב אנשים שמתמודדים עם סכיזופרניה, כהיבט של מוגבלות, בשל סיכון גבוה להיות במצב של תת - עיסוק, עם מעט אפשרויות והזדמנויות עיסוקיות וסביבה חברתית שאינה מגרה או לחלופין בשל סיכון גבוה להיות במצב של עיסוק יתר, עם עומס של גירויים מסביבה חודרנית (Bejerholm & Eklund, 2007; Hirsch, 1976; Liberman, Neuchterlain & Wallace, 1982). מכיוון שתפקידו של השיקום, לעיתים תכופות, כולל שמירה על איזון בין להיות בתת - עיסוק לבין להיות בעיסוק- יתר, זה הכרחי להעריך האם הלקוח נמצא במצב של תת - עיסוק, עיסוק - יתר או באיזון עיסוקי, בהתייחס לאינטראקציה ייחודית של גורמים אישיים, סביבתיים ועיסוקיים (Backman, 2004; CAOT, 2002; Christiansen & Townsend, 2004; Csikszentmihalyi, 1997). הערכה של איזון עיסוקי, כפי שמודגם במחקר זה, יכולה לעזור להבחין האם פעילויות שקטות ופעילויות שמאופיינות על ידי נסיגה מגבירות או מעכבות מעורבות בעיסוקים ובצורה כזו ההערכה עוזרת להבהיר האם שינוי בדפוס שימוש בזמן יהיה חלק הכרחי של תהליך החלמה. הודגם כי לפריטים יש מהימנות בין בודקים טובה (Bejerholm, submitted).

מאפיינים פסיכומטריים של ה-POES

תוקף תוכן, תוקף מבנה, מהימנות פנימית ומהימנות בין בודקים הוכחו במחקר (Bejerholm & Eklund, 2006a; Bejerholm et al., 2006), למרות שבניית תוקף ומהימנות הינה תהליך מתמשך וספציפי להקשר. התהליך של בדיקת תוקף תוכן חולק לשני שלבים ועירב 10 מומחיות משדה המחקר ומהשדה הקליני של ריפוי בעיסוק. שתיים מהמומחיות היו מבריטניה. ההסכמה בין המעריכים הייתה טובה וההומוגניות של הפריטים הייתה גבוהה, מה שהצביע כי ה-POES מודד ביסודו את אותו המושג, מעורבות בעיסוקים. בבחינת תוקף מבנה נמצא כי תוצאות של ה-POES היו קשורות לתוצאות של ה-(GAF) Global Assessment of Functioning. יתרה מכך, נראה קשר בין רמה גבוהה יותר של מעורבות בעיסוקים לדירוג גבוה יותר של משתנים אישיים, מספר מועט יותר של סימפטומים פסיכיאטריים ודירוג טוב יותר של איכות חיים ולהפך (Bejerholm & Eklund, 2007).

סך הכול, מומלץ לפני שעושים שימוש ב-POES לקרוא ולפרש את המאמרים הרפואיים הקשורים: (Bejerholm & Eklund, 2004; Bejerholm & Eklund, 2006a, 2006b; Bejerholm & Eklund 2007; Bejerholm et al., 2006).

תיעוד קליני

שם הלקוח: _____

מין: _____

מסגרת מגורים וסביבה: _____

מספר "יומני שימוש בזמן" שנאספו: _____

ימים באמצע שבוע: _____ ימים בסוף שבוע: _____

מעריך: _____

תאריך: _____

ניתן לחזור על השימוש ב- POES בשל שינויים אישיים, לדוגמא כאשר סימפטומים של מחלת הסכיזופרניה משתפרים או מוחמרים או כאשר ההקשר העיסוקי משתנה. ה- POES יכול גם לעזור להעריך שינויים בפרופיל של מעורבות בעיסוקים לאורך זמן.

חלק I

<p>כיצד חווית את הפעילות? תתעד/י את החוויות האישיות שלך, תובנות והערות.</p>	<p>איפה היית באותה העת? תרשום/י את שם המקום והמיקום.</p>	<p>האם מישהו היה בסביבה באותה העת? תתעד/י האם היית עם מישהו או לא בזמן הפעילות.</p>	<p>מה עשית? תתעד/י את כל מה שעשית ותנסה/י לזכור ולרשום לאורך כמה זמן הפעילויות התבצעו.</p> <p>מרווחים של שעה</p> <p style="text-align: center;">↓</p>
---	--	---	---

איור 1: מבנה היסוד של "יומן שימוש בזמן" של 24 השעות שבשימוש.

חלק II: חלק זה מיושם על המידע שנאסף. באמצעות הערכה זאת ניתן ליצור פרופיל של מעורבות בעיסוקים. ההערכה מבוצעת על ידי המרפאה בעיסוק ולאחר מכן יש לחלוק אותה עם הלקוח.

הקף את הרמה/מספר שמתאימה למצבו של האדם			קצב יומי של מנוחה ופעילות
4	3	2	1
<p>העיסוקים שמתבצעים מאופיינים על ידי מעורבות בעיסוקים מתמשכת לאורך היום.</p> <p>הפעילויות השקטות מתקיימות בצורה של מנוחה או הפסקה. מטרותן היא הנאה והן לא מעניקות ליום קצב איטי.</p> <p>יתרה מכך, הן משתלבות עם שאר היום ויש להן קשר פונקציונאלי לעיסוקים אחרים שמתבצעים.</p>	<p>העיסוקים שמתבצעים מאופיינים לרוב על ידי פעילות ומעורבות.</p> <p>לפעילויות השקטות ישנו מאפיין של מנוחה ולעיתים קרובות הן נותנות קצב איטי למהלך היום. עם זאת, הן לא מובילות לנסיגה במובן השלילי. יתרה מכך, הן משתלבות עם עיסוקים בשאר היום, מפוזרות בצורה שווה יותר ולעיתים קרובות יש להן קשר פונקציונאלי לעיסוקים האחרים שמתבצעים.</p>	<p>העיסוקים שמתבצעים מאופיינים, במידת מה, בזמנים של מעורבות. יכול להיות מצב של שילוב בין זמני נסיגה וחוסר מעורבות לבן זמנים של מעורבות. בזמנים של חוסר מעורבות, משמעותן של הפעילויות השקטות היא בעיקר לא להיות באינטראקציה עם העולם שמסביב. הפעילויות השקטות יכולות להיות תוצאה של מצב שאין משהו אחר לעשות ויש להן תכלית מועטה או קשר מצומצם למנוחה של היום. בזמנים של המעורבות, לפעילויות השקטות יש קשר פונקציונאלי לעיסוקים האחרים שמתבצעים.</p>	<p>העיסוקים שמתבצעים מאופיינים על ידי נסיגה וחוסר מעורבות.</p> <p>הפעילויות השקטות * רוחות ומשמעותן היא להיות במצב של אינטראקציה מצומצמת עם הסביבה. לא נראה שלפעילויות השקטות יש קשר למנוחה של היום והן לא למטרות הנאה. שינה יכולה להיות תוצאה של מצב זה.</p>

* פעילויות שקטות מתייחסות לעיסוקים שמתבצעים בדרך לא אקטיבית מבחינה פיזית ומנטלית. סביר שהאדם ישב או ישכב ויצפה בסביבה הפיזית או החברתית, ללא אינטראקציה, לפרקי זמן משתנים. בכל אופן, התכלית של ביצוע פעילויות שקטות משתנה בהתאמה עם מעורבות בעיסוקים.

מקומות			
4	3	2	1
<p>מבלה זמן במגוון מקומות ומתנהל ללא עכבות בקהילה.</p> <p>הלקוח עוזב את סביבת מגוריו לפחות לפרק זמן מסוים במהלך כל יום וטווח המקומות נע בין מקומות פרטיים יותר למקומות ציבוריים יותר, שקשורים למעורבות בעיסוקים.</p>	<p>מבלה זמן במספר מקומות.</p> <p>הלקוח לרוב אינו מבלה זמן רב בסביבה הביתית. לעיתים קרובות מבקר בסביבות חברתיות שתומכות בהשתתפות. הלקוח מתנהל במקומות ציבוריים כגון חנויות, בתי קפה, מסעדות ומשרד הדואר, לא רק בשכונת מגוריו אלא לפעמים גם ביעדים רחוקים יותר מביתו.</p>	<p>מבלה זמן במספר מקומות מוגבל והמגוון שלהם מצומצם.</p> <p>הלקוח אינו עוזב את בסיס מגוריו במהלך הזמנים השקטים של היום. סביר שיבלה את הזמנים הפעילים יותר במרכזי טיפול יום או במסגרות טיפול אחרות, בבית חבר או בן משפחה. סביר שיבקר במקומות ציבוריים קרובים. הלקוח עוזב את בסיס מגוריו ומחפש מקומות מסיבות שהינן אחרות מסיפוק צרכים מיידים.</p>	<p>מבלה זמן בעיקר במקום אחד.</p> <p>הלקוח עוזב לעיתים נדירות את בסיס מגוריו (כגון סביבת ביתו או סביבה אחרת שאינה יותר מדי דרשנית כגון מחלקה) לפרקי זמן ארוכים. ביקורים מזדמנים במקומות ציבוריים, שקשורים למילוי צרכים מיידים כגון רעב או דחף לעשן, יכולים להתרחש.</p>

מגוון וטווח העיסוקים			
1	2	3	4
<p>ישנו מגוון מצומצם של עיסוקים וטווח צר של פעילויות בתוך העיסוקים שמתבצעים.</p> <p>סוגי העיסוקים שמתבצעים יכולים להיות ישיבה או שכיבה, ללא אינטראקציה עם הסביבה. כמו כן סביר שתרחש שינה. מצבים שקטים ומשעממים אלו, נקטעים על ידי סוגי עיסוקים לא אקטיביים שמתבצעים ביחידות. סביר שעיסוקים אלו יהיו טיפול עצמי ומורכבים בעיקר מטיפול צרכים מידיים שקשורים לעישון, שתיה, אכילה וכך הלאה. מטלות בית מינוריות יכולות להתבצע. כמו כן צריכה מרובה של מדיה יכולה לעיתים להיות חלק מהיום.</p>	<p>ישנו מגוון מסוים של עיסוקים וטווח מסוים של פעילויות בתוך העיסוקים שמתבצעים.</p> <p>סוג העיסוקים שמתבצעים יכולים להיות ישיבה, שכיבה, התעניינות מועטה בסביבה, לעיתים שינה. עיסוקים אחרים יכולים להיות טיפול עצמי, כגון אכילה ושתייה, עשיית איזושהן מטלות בית, צריכה מרובה של מדיה, קריאת ספרים והאזנה למוזיקה בבית. סביר שחלק מהיום יהיה חיפוש ושהייה בסביבה חברתית לא דרשנית. לעיתים קרובות העיסוקים הינם אקראיים ללא מטרה שנקבעה מראש.</p>	<p>ישנו מגוון של עיסוקים וטווח בתוך העיסוקים שמתבצעים.</p> <p>סוגי העיסוקים שמתבצעים לעיתים כוללים אלמנט יצרני. מטלות הבית וטיפול עצמי מתבצעות באופן קבוע. לעיתים מנוחה פיזית או פעילויות מרגיעות אחרות כגון האזנה למוזיקה, צריכת מדיה, התערות חברתית, מתרחשות. כמו כן ביצוע מספר פעילויות שקטות, מבלי שמבנה היום יפגע, יכול להיות חלק מהפרוטואר העיסוקי.</p>	<p>ישנו מגוון של עיסוקים וטווח רחב של פעילויות בתוך העיסוקים שמתבצעים.</p> <p>סוגי העיסוקים שמתבצעים כוללים עבודה, לימודים או פעילויות יצרניות אחרות על בסיס קבוע. טיפול עצמי, ביצוע מטלות הבית, ולעיתים קרובות פעילויות פנאי פיזיות או פעילות מסוימת של מנוחה כגון האזנה למוזיקה, צריכת מדיה והתערות חברתית, הן נפוצות.</p>

סביבה חברתית			
1	2	3	4
<p>מבלה את מרבית זמנו לבד.</p> <p>אם מתקיים קשר חברתי, סביר להניח שהוא יהיה עם איש מקצוע ממערכת הטיפול, או הטיפול, או עם חבר במצב מגורים דומה או עם בן משפחה.</p> <p>רק מדי פעם, טלוויזיה או רדיו מוסיפים ממד חברתי לסביבה הביתית.</p> <p>הסביבה החברתית לרוב קשורה לתפקידו כאדם עם מוגבלות.</p>	<p>מבלה כמות זמן מסוימת לבד, בעוד שחלק מהזמן מבלה בסביבה חברתית שאינה דרשנית.</p> <p>סביר שהקשר החברתי שיתקיים יהיה עם איש מקצוע ממערכת הטיפול, או עם חבר במצב מגורים דומה או עם בן משפחה.</p> <p>לעיתים קרובות טלוויזיה או רדיו מוסיפים ממד חברתי לסביבה הביתית, והאדם יכול לתפוס זאת כחברה.</p> <p>הסביבה החברתית מציבה מספר דרישות חברתיות.</p>	<p>מבלה את זמנו בסביבה חברתית שתומכת בהשתתפות. בנוסף מבלה זמן לבד.</p> <p>הקשרים החברתיים הם לרוב עם חברים, משפחה, אחרים שמתגוררים עמו או אנשי מקצוע. אנשים אלו מהווים סביבה חברתית שנתפסת כתומכת בהשתתפות בעיסוקים. לעיתים קרובות, ללקוח יש מספר קשרים חברתיים או מערכות יחסים.</p>	<p>מבלה את זמנו במגוון של סביבות חברתיות ללא עכבות.</p> <p>לעיתים קרובות, הקשרים החברתיים מורכבים מרשת קשרים פרטית יותר, מחוץ למערכת הטיפול.</p> <p>תפקידים שונים שקשורים להיותו אדם קומפטינטי, מעוצבים על ידי הקשרים החברתיים, אשר מתרחשים במגוון של סביבות חברתיות שונות.</p> <p>ללקוח יש מערכות יחסים חברתיות עם אנשים אחרים.</p>

אינטראקציה חברתית			
1	2	3	4
<p>בקושי מתקיימת אינטראקציה חברתית בזמן שנמצא בכל סוג של סביבה חברתית.</p> <p>נראה שהלקוח מנותק מאחרים ואינו מרבה להיענות חברתית. אם אינטראקציות חברתיות מתרחשות, לעיתים קרובות מתחילים אותן ומתחזקים אותן אנשים אחרים. הלקוח יותר צופה בסביבה החברתית מאשר מקיים עמה אינטראקציה.</p> <p>הסביבה החברתית אינה מתקשרת לתחושה של שייכות אבל לעיתים קרובות היא נכפית על ידי מערכת הטיפול, קרוב משפחה וכו'.</p>	<p>מתרחשת אינטראקציה חברתית מסוימת, לרוב כאשר האדם נמצא בסביבה חברתית לא דרשנית.</p> <p>נראה שהלקוח נענה חברתית. הדרך שמאפיינת את ההיענות החברתית היא שהוא חולק מרחב ושייכות עם אנשים אחרים, ללא תקשורת מילולית רבה. חיפוש אחר סביבה חברתית לא דרשנית הינו נפוץ. כאשר אינטראקציה חברתית כן מתרחשת, סביר שאנשים אחרים מתחילים ומתחזקים אותה. האינטראקציה לרוב מוגבלת לשיחת חולין יותר מאשר לשיחה מקיפה או ביצוע עיסוקי משותף.</p>	<p>מתרחשת אינטראקציה חברתית, לרוב בזמן שהאדם נמצא בסביבה חברתית תומכת.</p> <p>נראה שהלקוח מקיים אינטראקציה עם אנשים אחרים. סביר שהם יחלקו סוג מסוים של ביצוע עיסוקי, שיחת חולין או ינהלו שיחה. לרוב, הסביבה החברתית, ערוכה לסייע לאינטראקציה חברתית באופן שגרתי.</p>	<p>מתרחשת אינטראקציה חברתית בכל סביבה חברתית.</p> <p>הלקוח נענה חברתית ומשתף פעולה עם אחרים, נראה שיש לו השפעה על החיים החברתיים ולהפך. האינטראקציה החברתית נראית הדדית. הסביבה החברתית מספקת תחושה של שייכות ולמערכת הטיפול ישנו תפקיד קטן ברשת החברתית שלהם.</p>

פרשנות			
1	2	3	4
<p>לא מזהה ולא מפרש את החוויה העיסוקית.</p> <p>הלקוח נראה לא מודע לחוויה בעיסוקים ואינו מחפש לזהות אותה * . כאשר מעלה חוויות הן לרוב שליליות, כגון תחושת ריקנות, דאגה או רצון לברוח מהמציאות. לאחר סיפוק צרכים מידיים או לאחר שהמוטיבציה החיצונית נפסקת, לרוב המעורבות בעיסוקים מסתיימת וכך גם ההרהור לגבי העיסוקים. התגובות לגבי הביצוע העיסוקי והפרשנויות הן מוגבלות אם בכלל ואינן מתקשרות לתחושת משמעות.</p>	<p>מזהה ומפרש את החוויה העיסוקית - במידה מוגבלת.</p> <p>לפרקים נראה שהלקוח לא מודע לחוויה בעיסוקים ואינו מפרש את החוויה. לפרקים, ישנן חוויות מסוימות שמפורשות ומובנות, דבר אשר מוביל לכך שנמצא הגיון מסוים בחוויה. הפרשנויות הן לרוב ניטרליות, אך לעיתים שליליות, כגון אין דבר לעשות, תחושת ריקנות או רצון לברוח מהמציאות. עם זאת, סביר שחוויה חיובית מסוימת תתרחש, מה שיכול לסמן שיא בפעילות.</p>	<p>מזהה ומפרש את החוויה העיסוקית - במידה מסוימת.</p> <p>באופן כללי, הלקוח אינו נראה לא מודע. נראה שחלק מהחוויות מובילות לכך שהלקוח מוצא בהן הגיון. כמו כן נראה כי מציאת הגיון בחוויה מעודדת מעורבות בעיסוקים, במידת מה. התגובות והפרשנויות לגבי הביצוע הם לרוב ניטרליים, אך גם אמירות חיוביות ושליליות קיימות.</p>	<p>מזהה ומפרש את החוויה העיסוקית.</p> <p>החוויות של הלקוח הן מגוונות למדי וסביר שיערבו פרשנות חיובית ושלילית. נראה שישנה בדיקה שוטפת של החוויה בנוגע לביצוע.</p>

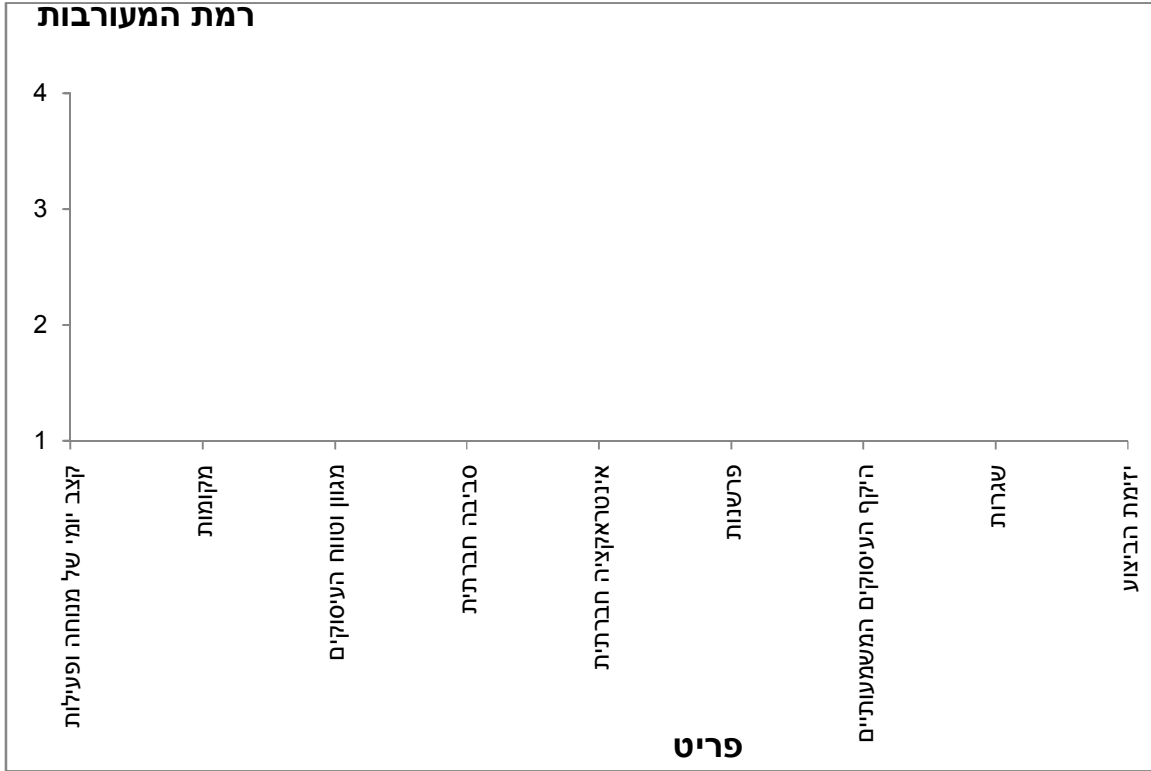
*למצוא הגיון בחוויה מתייחס ליכולת לחשוב על, לפרש, ולהבין את הביצוע העיסוקי והחוויה שהוא מעורר. הזדהות זו עם הפעולה מובילה ליכולת לתפוס את עצמי ולהתבונן על העצמי, תהליך אשר עשוי לתרום ליצירת משמעות.

היקף העיסוקים המשמעותיים			
1	2	3	4
<p>מעורב במידה מצומצמת בעיסוקים שיכולים להיות מזוהים כבעלי מטרה או משמעות ללקוח.</p> <p>העיסוקים שמתבצעים לרוב קשורים למטרה של סיפוק צרכים מיידים בלבד.</p>	<p>מעורב במספר עיסוקים בודדים שיכולים להיות מזוהים כבעלי מטרה או משמעות ללקוח.</p> <p>העיסוקים שמתבצעים יכולים להיות קשורים לתחושת משמעות או מטרה בנקודה מסוימת במהלך היום. עיסוקים אלו יכולים להיות קשורים לעצם הקיום או להעברת זמן בסביבה חברתית או לצריכת מדיה רבה או לאכילה.</p>	<p>מעורב במספר עיסוקים שיכולים להיות מזוהים כבעלי מטרה או משמעות.</p> <p>מספר העיסוקים שמתבצעים יכולים להיות קשורים לתחושת משמעות או מטרה, לעיתים קרובות שייכים לסדר יומי מסוים והרגל של היום. העיסוקים מערבים מספר אלמנטים של יצרנות, או מעורבות חברתית, היותו של אדם חלק ממשו.</p>	<p>מעורב במגוון עיסוקים שיכולים להיות מזוהים כבעלי מטרה או משמעות.</p> <p>העיסוקים שמתבצעים מערבים במידה רבה תחושת משמעות או מטרה. סביר שהעיסוקים יהיו בעלי תועלת ושייכות או לצורך חוויית הנאה.</p>

שגרות			
1	2	3	4
<p>נראה שאין שגרות שמתחזקות או מכוונות ביצוע תוך מעורבות פעילה של האדם</p> <p>ישנה בעיה בארגון העיסוקים. אם מתבצע עיסוק באופן שגרתי יותר, הוא סובב סביב צריכת אוכל ומטלות מינוריות אחרות. לרוב השגרות מתחזקות על ידי אדם אחר.</p>	<p>ישנה שגרה כאוטית ולעיתים קרובות היא אינה מתוכננת אלא מתרחשת בצורה אקראית</p> <p>ישנו ארגון מסוים של עיסוקים שמתרחשים בתקופות הפעילות. אך לרוב העיסוקים מתבצעים באופן אקראי.</p>	<p>ישנן שגרות מבוססות למדי.</p> <p>העיסוקים מתבצעים בדרך שגרתית במידת מה. עבור חלק מהלקוחות העיסוקים מוגדרים על ידי לוחות זמנים חיצוניים ולפעמים הינם מונוטוניים.</p>	<p>ישנן שגרות שמבוססות היטב והשגרות גמישות.</p> <p>הארגון של העיסוקים מנוהל ומתוחזק על ידי האדם בצורה עצמאית ולעיתים קרובות הדבר מתרחש תוך תזמון עם שגרות של אנשים אחרים.</p>

יזימת הביצוע			
4	3	2	1
<p>לרוב האדם עצמו יוזם את המעורבות בעיסוקים והמעורבות נובעת מהתפקידים העיסוקיים.</p> <p>לעיתים קרובות הביצוע הינו מכוון מטרה, מתוכנן מראש ונראה שמכוון לקראת תוצאה סופית ידועה מראש ולאורך זמן. לעיתים קרובות התפקיד העיסוקי שקשור לביצוע, מנחה מתי ואך יוזמה לביצוע תתרחש. יזימה מונעת גם על ידי ההנאה שבעשייה.</p>	<p>לעיתים קרובות האדם עצמו יוזם את המעורבות בעיסוקים והוא קובע אותם מראש ביחס לעיסוקים שמתבצעים.</p> <p>מספר עיסוקים מתבצעים ומונעים על ידי יוזמה עצמית. עיסוקים מסוימים יכולים להיות מונעים ומותאמים על ידי סביבה תומכת בשלב ההתחלתי.</p>	<p>לעיתים האדם יוזם את המעורבות בעיסוקים אך לעיתים רחוקות מחליט עליהם מראש.</p> <p>האדם יוזם את הזמנים הפעילים של היום. לרוב הוא מונע על ידי צרכים מיידים או פועל עקב רצון להיות בסביבה חברתית. לעיתים גם אנשים אחרים מניעים למעורבות.</p> <p>לעיתים רחוקות העיסוקים שמתבצעים בזמנים הפעילים נקבעים מראש ולרוב הם תוצר לוואי שקשור למעורבות בעיסוקים קודמים.</p> <p>כתוצאה, קביעת מטרות לטווח קצר ועיסוקים שמתבצעים באופן אקראי הם הרווחים.</p>	<p>לעיתים רחוקות המעורבות בעיסוקים הינה מתוכננת. לרוב היא מונעת על ידי אחרים או על ידי צרכים מיידים.</p> <p>פעילות אשר מתרחשת במיעוט הזמנים האקטיביים במהלך היום מונעת על ידי אחרים או על ידי צרכים מיידים ובסיסים, עם קביעת מטרות לטווח קצר או מיידים. האדם יוצר את הזמנים השקטים במהלך היום אך לא נלקחת יוזמה אמיתית.</p>

פרופיל של מעורבות בעיסוקים - סיכום ויזואלי

חלק III

תת - עיסוק

אנשים שמתמודדים עם סכיזופרניה לעיתים קרובות נמצאים בתת - עיסוק בסביבות חברתיות וגאוגרפיות דלות. נראה שהם נוטים לפתח סימנים שליליים, מוגבלויות והתנהגות לא מסתגלת (Bejerholm & Eklund, 2006b; Bejerholm) (& Eklund, 2007).

הסבר למצב בו אדם נמצא בתת עיסוק מוצג באיור 1. במקרה זה, החצים מסמלים את הכיוון של חוסר האינטראקציה בין שלושת המעגלים של הביצוע העיסוקי.

איור 1. מצב של תת - עיסוק

עיסוק - יתר

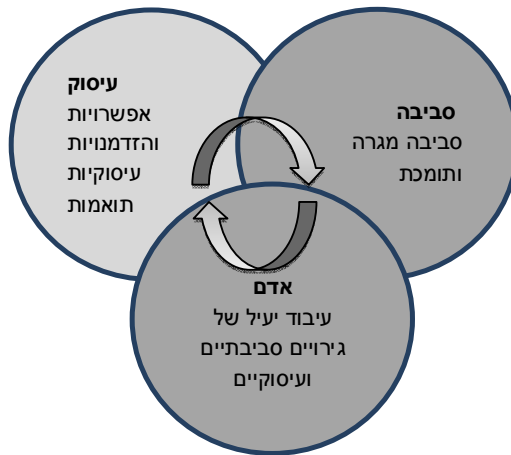
מצב בו אדם נמצא בעיסוק - יתר, בסביבה מגרה מדי כגון יחסים חברתיים חודרניים או טיפול אינטנסיבי מדי, יכול לגרום להידרדרות פסיכוטית (Liberman et al, 1982; Sells, Stayner & Davidson, 2004), כפי שמשקף באיור 2. כאן, החצים מסמלים את חוסר האיזון באינטראקציה בן שלושת המעגלים. במצב זה עליה בעוצמת הסימפטומים או הישנות בהופעתם יכולים להיות תוצאה של חוסר איזון בין יכולת האדם לפתרון בעיות, בין גורמי חיים מלחיצים שנמצאים בסביבה ובין סוג וארגון של העיסוקים שמתבצעים.

איור 2. מצב של עיסוק יתר

איזון עיסוקי

איור 3, מציג איזון עיסוקי, ומתאר התאמה טובה בין גורמי אדם, סביבה ועיסוק, ביצוע עיסוקי לאורך זמן. חיי היום יום של הלקוח צריכים להיות מתוכננים בדרך שתואמת את צרכיו האישיים כמו חליפה מותאמת היטב, זאת בכדי לעזור לאנשים להגיע לאיזון בשימוש הזמן ולתמהיל אופטימלי של עיסוקים משמעותיים. הדבר יכול לתמוך בבניה מחדש ושימור של בריאות ורווחה אישית אצל אנשים עם סכיזופרניה.

פריט 3: בעל איזון עיסוקי

הערכה של איזון עיסוקי

סמן את הפריט שמתאים למצבו של האדם, על בסיס המידע שהופק בחלק 1. תדון ביחד עם הלקוח לגבי האיזון העיסוקי.

פריט 1. נמצא במצב של תת עיסוק

פריט 2. נמצא במצב של עיסוק יתר

פריט 3. בעל איזון עיסוקי

"יומן שימוש בזמן"

* לציין כי זו היא טבלה לדוגמא וניתן לשנות את גודלה ואורכה על מנת שתתאים לצרכיו של האדם שאמור למלאה.

נא תאר/י את אופן השימוש בזמן ב- 24 השעות הקודמות, במרווחים של שעה תוך התייחסות לשאלות שמופיעות בראש העמודה ונא פרט/י את כלל הפעילויות שעשית בכל עיסוק או עשייה במהלך היום.

שם: _____ תאריך: _____ יום בשבוע: _____

מה עשית?	האם מישהו היה בסביבה באותה העת?	איפה היית באותה העת?	כיצד חווית את הפעילות?
תתעד/י את כל מה שעשית ותנסה/י לזכור ולרשום לאורך כמה זמן הפעילויות התבצעו.	תתעד/י האם היית עם מישהו או לא בזמן הפעילות.	תרשום/י את שם המקום והמיקום.	תתעד/י את החוויות האישיות שלך, תובנות והערות.
6:00-7:00			
7:00-8:00			
8:00-9:00			
9:00-10:00			
10:00-11:00			
11:00-12:00			

כיצד חווית את הפעילות?	איפה היית באותה העת?	האם מישהו היה בסביבה באותה העת?	מה עשית?	
				12:00- 13:00
				13:00- 14:00
				14:00- 15:00
				15:00- 16:00
				16:00- 17:00
				17:00- 18:00
				18:00- 19:00
				19:00- 20:00

כיצד חווית את הפעילות?	איפה היית באותה העת?	האם מישהו היה בסביבה באותה העת?	מה עשית?	
				20:00- 21:00
				21:00- 22:00
				22:00- 23:00
				23:00- 24:00
				24:00- 1:00
				1:00- 2:00
				2:00- 3:00
				3:00- 4:00

כיצד חווית את הפעילות?	איפה היית באותה העת?	האם מישהו היה בסביבה באותה העת?	מה עשית?	
				4:00- 5:00
				5:00- 6:00
				6:00- 7:00

ראיון משלים

להלן הצעה לפורמט של ראיון משלים הכולל נקודות להתייחסות למידע שעולה מה- "יומן שימוש בזמן" על מנת לקבל את המידע המקיף ביותר לגבי עיסוקיו של האדם והפריטים שמרכיבים את המושג מעורבות בעיסוקים. בכל אחד מהפריטים שמרכיבים את המושג "מעורבות בעיסוקים" ישנה דוגמא לקידוד להדגים ולהבהיר את משמעות המושגים והמדרג.

1. קצב יומי של מנוחה ופעילות

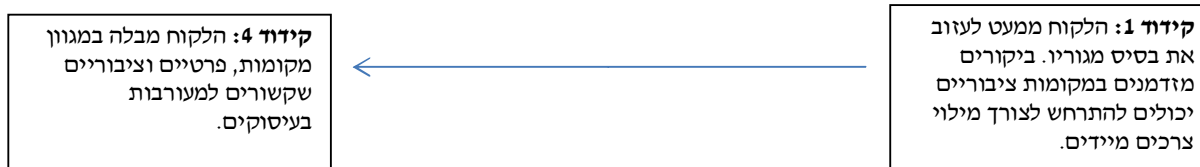
איפיון העיסוקים שמתבצעים:

המטרה והמאפיין של הפעילויות השקטות:

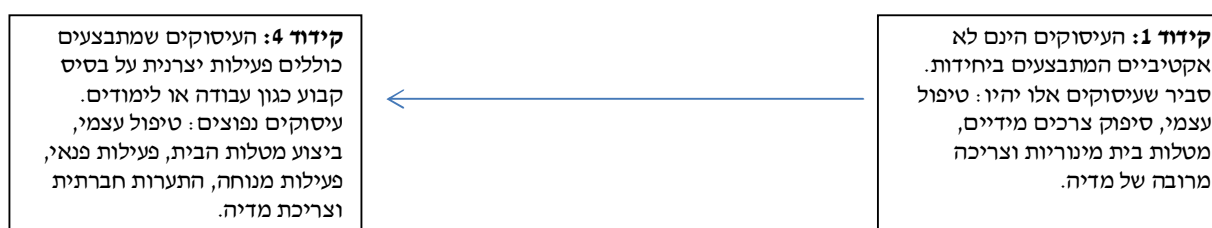
2. מקומות

מגוון המקומות שהאדם מבלה בהם:

3. מגוון וטווח העיסוקים המתבצעים

מגוון העיסוקים:

4. סביבה חברתית

מגוון הסביבות החברתיות:

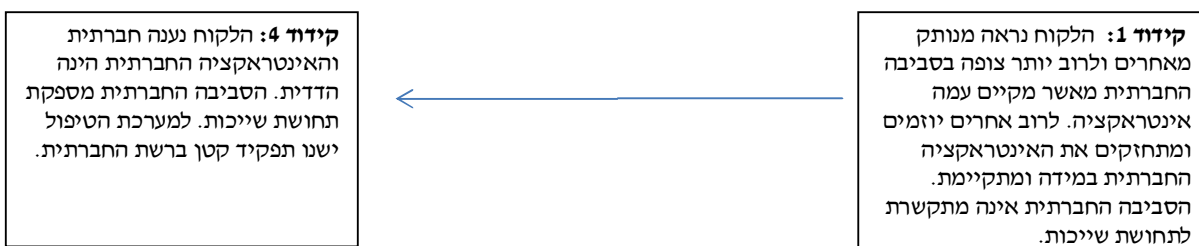
סוג הקשרים החברתיים (בעיקר ממערכת הטיפול/ בני משפחה/ קשרים חברתיים מחוץ למערכת הטיפול וכו'):

5. אינטראקציה חברתית

מידת ההיענות החברתית/שיתוף פעולה:

מי יוזם ומתחזק את האינטראקציה:

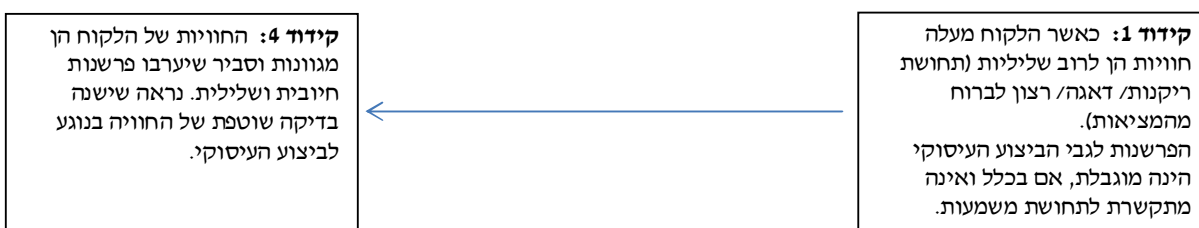
מידת תחושת השייכות החברתית:

6. פרשנות

מידת המודעות של האדם לגבי החוויה בעיסוקים:

החוויה בנוגע לעיסוקים (חיובית/שלילית/ניטראלית):

מידת הקשר בין הפרשנות של החוויה לתחושת משמעות ומעורבות בעיסוקים:

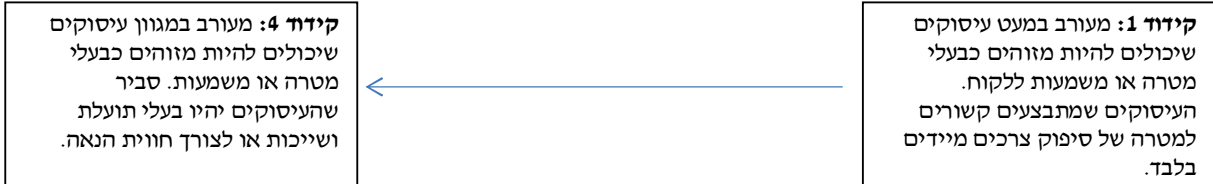

בתרגום ועריכה של גב' רוני אהרון ודר' לנה ליפסקיה

7. היקף העיסוקים המשמעותיים

מה הם העיסוקים שמתבצעים:

מה היא המידה שבה העיסוקים שמתבצעים מתקשרים לתחושת משמעות או מטרה ללקוח?

8. שגרות

מה היא מידת קיום השגרות:

מי מנהל ומתחזק את השגרות הקיימות (האדם/ אחרים/לוחות זמנים חיצוניים):

9. יוזמה

מי יוזם את המעורבות בעיסוקים:

מידת התכנון וקביעת המטרות (עיסוקים שמתבצעים באופן אקראי או מתוכננים):

